

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та електронних платіжних систем,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО НАКОПИЧУВАЛЬНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Для відновлення належного рівня пенсійного забезпечення в Україні необхідним є впровадження обов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення як додаткового елемента пенсійної системи (так званого другого рівня), з метою формування пенсійних накопичень та збільшення сукупного коефіцієнта заміщення як головного індикатора достатності пенсійних виплат.

Функціонування системи загальнообов'язкового накопичувального забезпечення надасть можливість громадянам України отримувати після досягнення пенсійного віку додаткові пенсійні виплати за рахунок внесків до накопичувальної пенсійної системи. Протягом всього періоду накопичення буде здійснюватися інвестування внесків. Накопичення кожної особи підлягають обліку на індивідуальному накопичувальному пенсійному рахунку такої особи та можуть бути успадковані.

Накопичувальний рівень пенсійного забезпечення дасть змогу диверсифікувати джерела отримання доходів при досягненні пенсійного віку, послабити в подальшому вплив демографічного фактору на стан солідарної пенсійної системи. Крім того практичне використання обов'язкової накопичувальної пенсійної системи дозволить сформувати цілісну національну пенсійну систему, що складається з трьох рівнів, які визначені вітчизняним пенсійним законодавством [1]. Саме необхідність одночасного функціонування всіх трьох рівнів української пенсійної системи буде сприяти послідовному її становленню як цілісного механізму і дасть можливість використовувати солідарні і накопичувальні пенсійні програми, вивести на новий рівень фінансові відносини між основними суб'єктами пенсійної системи.

Запровадження загальнообов'язкового накопичувального пенсійного страхування вимагає вивчення і дослідження передумов, які б цьому могли посприяти. Узагальнивши міжнародний досвід функціонування накопичувальних пенсійних систем, а також дослідження вітчизняних науковців, можна виділити

важливі передумови ефективного запровадження пенсійної системи 2-го рівня [2; 3; 4].

Якщо розглядати їх на макрорівні, то для успішного вирішення цього питання потрібна політична життєздатність і прагнення політиків послідовно і успішно реалізувати процес пенсійного реформування. Важливе значення має відношення виконавчої гілки влади до запровадження обов'язкового накопичувального пенсійного страхування. Уряд країни має бути спроможний підтримувати макроекономічну стабільність і сприяти економічному зростанню. В таких умовах накопичувальні пенсійні системи будуть себе ефективно проявляти, адже вони є досить чутливими до таких чинників ринкової економіки як: інфляція, економічні спади й нестабільність у фінансовому секторі.

Враховуючи, що довіра населення до накопичувальних пенсійних програм в системі недержавного забезпечення є не великою, потрібно проводити просвітницьку роботу з громадянами для підвищення їх фінансової грамотності. Більшість громадян не розбираються в інвестуванні, тому життєво важливо буде забезпечити захист прав споживачів у тих складних сферах, у яких громадяни не можуть захистити себе самі. Для цього потрібні належні процедури регулювання, кваліфіковані фахівці та воля до забезпечення дотримання цих процедур.

Важливою передумовою успішного запровадження другого рівня, на думку більшості фахівців, має бути створення ефективної бази державного регулювання та нагляду за збереженням і використанням пенсійних активів накопичувальних пенсійних програм. На початковому етапі запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи необхідно утворити компетентний і належно забезпечений персоналом орган регулювання цієї сфери. При цьому необхідно забезпечити наявність у регулятора спроможності ефективно долати виклики, які виникатимуть від самого початку запровадження накопичувальної пенсійної системи. Орган нагляду має бути спроможним видавати ліцензії лише кваліфікованим адміністраторам і компаніям з управління активами пенсійних фондів.

Запровадження системи загальнообов'язкового накопичувального забезпечення поступово приводитиме до підвищення рівня соціального захисту людей пенсійного віку, залучення потужного внутрішнього довгострокового інвестиційного ресурсу, що сприятиме збільшенню інвестицій в національну економіку.

Перелік джерел інформації:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 3 жовтня 2017 р. №6614-VII, 2017 р. URL: www.rada.gov.ua.

2. «Сприятливі умови для других рівнів пенсійних систем», Хайнц Рудольф і Роберто Роча, Робоча записка Світового банку 4890, квітень 2009 року (Enabling Conditions for Second Pillars of Pension Systems, Heinz Rudolph and Roberto Rocha, World Bank Working Paper 4890, April 2009).

3. Ніколас Барр. Реформування пенсій: міфи, істини та опції політики. Робоча записка МВФ WP/00/139, серпень 2000 року (Nicholas Barr, Reforming Pensions: Myths, Truths, and Policy Choices, IMF Working Paper WP/00/139, August 2000).

4. «Забезпечене життя в похилому віці у XXI столітті: пенсійні системи та реформи в міжнародній перспективі», Роберт Хольцманн та Річард Хінц (ред.), Світовий банк, 2005 (Old-Age Income Support in the 21st Century: An International Perspective on Pension Systems and Reform, Robert Holzmann and Richard Hinz (ed.), World Bank, 2005).